

Tinell de sols (i de llunes)

Aquest *Cels de nit* és com un esplèndid mostrari de peces que conviden a un àgape, a un àpat fratern, a una comunió. Amb el cosmos i els seus misteris. Amb el nostre planeta en germanor amb els altres planetes. Amb l'àmplia natura d'on no hauríem d'haver-nos sentit mai escindits.

Com un parament de taula per a una gran celebració. Com un tinell, el “moble de luxe destinat a exposar les vaixelles” de les grans cases, *Cels de nit* exhibeix bells plats ceràmics d'Eulàlia Sayrach i peces precioses de Carme Riera al costat dels versos —essencials— amb què hi han dialogat Carles Duarte i Teresa Costa-Gramunt.

Són “enfilalls de somnis / despreses de crepuscles” (Duarte), “geomètriques mirades al cor del cosmos” (Costa-Gramunt). Són sols i són llunes de terra i de foc, d'aigua i d'aire. Discos solars, llesques lunars, llenços esquitxats de color, minerals i pigments que prenen forma en conceptes, vaixel·la de gran celebració i coberteria de plata vella.

Valorant les ceràmiques d'Eulàlia Sayrach, escriu Duarte: “dins la penombra / una ànima d'argila / recorda un món de foc / que

anunciava el nostre.” I, dialogant amb les obres de Carme Riera, remarca Costa-Gramunt: “Torna el llenguatge del sagrat / en les formes elementals / de la geometria pura.”

Tots quatre saben prou bé que, fins i tot en temps tan dessacralitzats com el nostre, són els artistes els qui més i millor ressacralitzen la vida. El llenguatge artístic —literari, plàstic, musical— ens fa suggeriments de certesa. Són proclames de veritat molt més estimulants (per ambigües i subjectives que siguin) que no pas les demostracions científiques.

Les visions artístiques aporten a la plena experiència humana un relleu d'enaltiment que engrandeix les visions més analítiques i funcionals de la realitat. I fins es pot gosar dir que l'art, encara que sembli mentida, té un interès humà superior a la ciència. Perquè explora, pels marges de l'evidència explícita, el misteri d'allò que encara no ha pogut ser revelat per la raó, d'allò que només se sap insinuat per la intuïció.

Aquí tenim quatre aproximacions creatives al misteri que ens corprèn als cels de nit. Són quatre afirmacions artístiques que

© dels textos: Teresa Costa-Gramunt i Carles Duarte Montserrat, 2024

© de les pintures i de les ceràmiques: Carme Riera Domènech i Eulàlia Sayrach i Muñoz de Morales, 2024

© de les fotografies: Eulàlia Sayrach i Muñoz de Morales, 2024

© del pròleg: Oriol Pi de Cabanyes, 2024

© d'aquesta edició:

Pagès Editors, SL, 2024

Sant Salvador, 8 - 25005 Lleida

editorial@pageseditors.cat

www.pageseditors.cat

Primera edició: març de 2024

ISBN: 978-84-1303-528-4

DL L 100-2024

Impressió: Arts Gràfiques Bobalà, SL

www.bobala.cat

◀ imprès a **Lleida** ▶

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només es pot fer amb l'autorització dels seus titulars, llevat de l'excepció prevista per la llei. Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos, <www.cedro.org>) si necessiteu fotocopiar, escanejar o fer còpies digitals de fragments d'aquesta obra.

obeeixen a unes dinàmiques internes, les pròpies de la creació, que s'arrisquen a donar respostes molt personals que la ciència encara no pot donar. De fet, la creació —literària, artística, musical— obre un ventall de possibilitats de connexió amb l'ànima del món que és molt superior, en interès humà, a la simple informació.

L'art és, com la pregunta i el dubte, previ a tota definició de certitud. Explorant les incerteses, crea certeses indemostrables. Amb paraules o amb imatges, amb sons, l'art també modela la realitat. És un llenguatge, l'artístic, que ajuda a expressar i a comunicar sensacions i reflexions. I a expandir la ment més enllà dels patrons de pensament habituals.

És així que l'art eixampla la nostra existència. Perquè ens connecta amb les profunditats sagrades d'una realitat que és molt més que allò que podem percebre a través dels sentits. L'art ens posa en contacte amb els temps dels inicis, quan l'espai i el temps eren tot U i els humans ens sentíem formar part d'un Tot amb sentit.

No es tracta aquí, i ara, de retornar a cap pensament màgic, sinó només al vell tremolor del misteri. Potser no hi ha en els estels de nit cap missatge clar del destí, tal com han cregut poder-hi desxifrar els lectors d'horòscops. Es tracta simplement de contemplar les meravelles visibles del cel quan és fosc. I de recrear-les tant com es pugui, amb les eines terrestres.

És molt vistosa la capacitat de sorpresa i d'admiració, de confiança més que de por, que experimenten les sensibilitats artístiques que tenen el do de la recreació humana de l'univers. Emmirallant-s'hi, extasiant-s'hi, veuen en els astres i en les galàxies no pas el que diuen els científics sinó el que hi imaginem o el que hi somien.

I ho recreem, i ho transcendeixen, amb imatges i amb paraules que, com aquí, a *Cels de nit*, comuniquen una emoció perdurable. De fet, el llenguatge de l'art no té per què ser contraposat al de la ciència. Són llenguatges complementaris, aproximacions diferents, però igualment vàlides, per encarar-nos al misteri d'allò que sabem i no sabem que també som.

En aquest llibre, a vuit mans i quatre esperits a cor obert, es percep que Sayrach i Duarte, Riera i Costa-Gramunt han entrat en una inusual sintonia. L'acte creatiu no és, com generalment es pensa, un acte estrictament individual. És sempre fruit d'un diàleg intern entre el que tenim incorporat i el nostre desig, gloriósament irrefrenable, de participar en una creació esdevinguda una constant recreació.

Recreem el món, tinguem-ne cura, transformem l'estricta matèria en obres carregades d'energia espiritual. Aquesta ve a ser, encara, l'exhortació que també ens continua fent, alguns segles després d'haver-se apagat el seu creador, aquella coneguda faula de La Fontaine que ara no em resisteixo a transcriure parcialment, traduïda de l'original francès, quan diu:

*El Firmament es mou, els Astres fan el seu curs,
el Sol ens llueix tots els dies,
tots els dies la seva claror succeeix a l'ombra negra,
sense que nosaltres en poguem inferir altra cosa
que la necessitat de brillar i de fer llum,
de portar les estacions, de madurar les semences.*

És aquesta emulació del Sol creador i dador de vida, és aquesta "necessitat de brillar i de fer llum" allò que els humans podem inferir, com diu La Fontaine, de la fascinant observació de l'univers celestial. De la contemplació diguem-ne "ecosòfica" (com en diria Raimon Panikkar) d'aquesta immensitat de sols que titil·len als cels de nit.

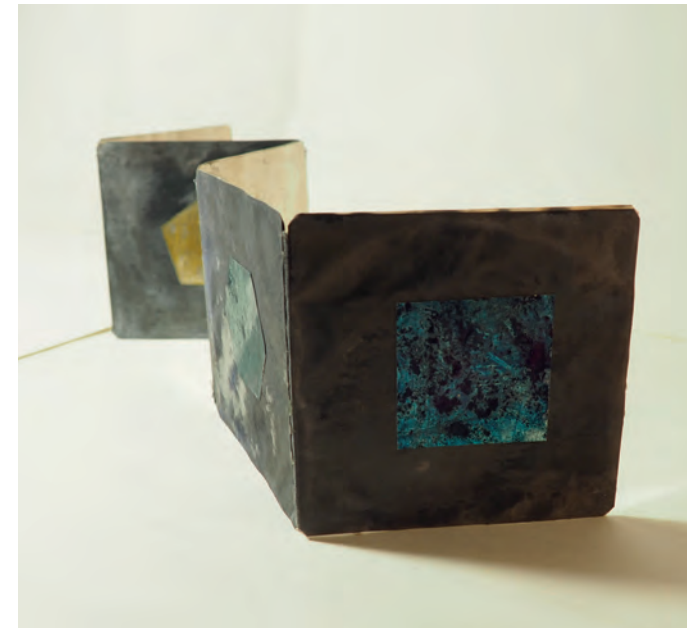
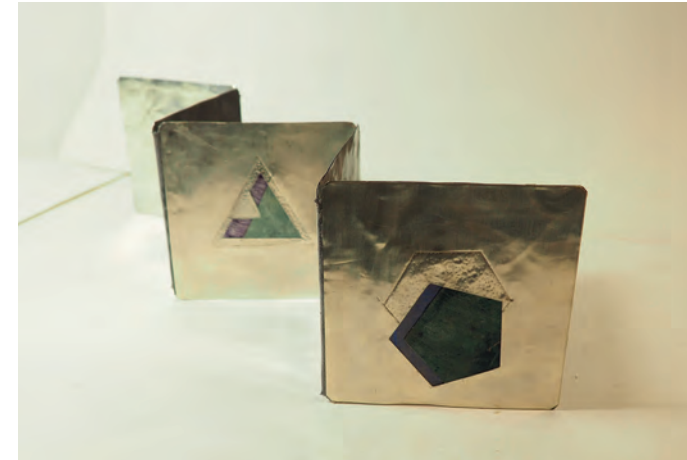
Així com aquells sols llunyans, Eulàlia Sayrach i Carles Duarte, Carme Riera i Teresa Costa-Gramunt s'han conjurat per fer d'aquest *Cels de nit* un llibre especial, que els ha sortit resplendent. Tots quatre, en sorprenent sinergia creativa, han aconseguit d'harmonitzar un singular conjunt d'aportacions de gran bellesa i qualitat.

Amb les seves obres, en conjunció afortunada, fan llum al món, tal com l'Amor que diu el Dante que "move il sole e l'altre stelle" (no "el Sol i les estrelles" —com s'ha mal traduït, marcant la primacia de l'anomenat astre-rei—, sinó "el Sol i les altres estrelles"). Incomptables. Com incomptables són les possibilitats dels treballs de la creativitat humana.

ORIOI PI DE CABANYES

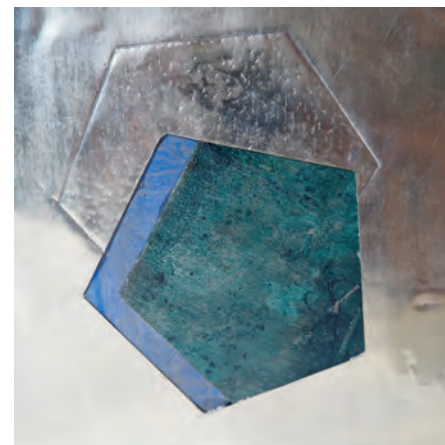
I

En plects argentats —metall de lluna—
es baden geomètriques
mirades al cor del cosmos:
desvelen la llum oculta en el misteri.

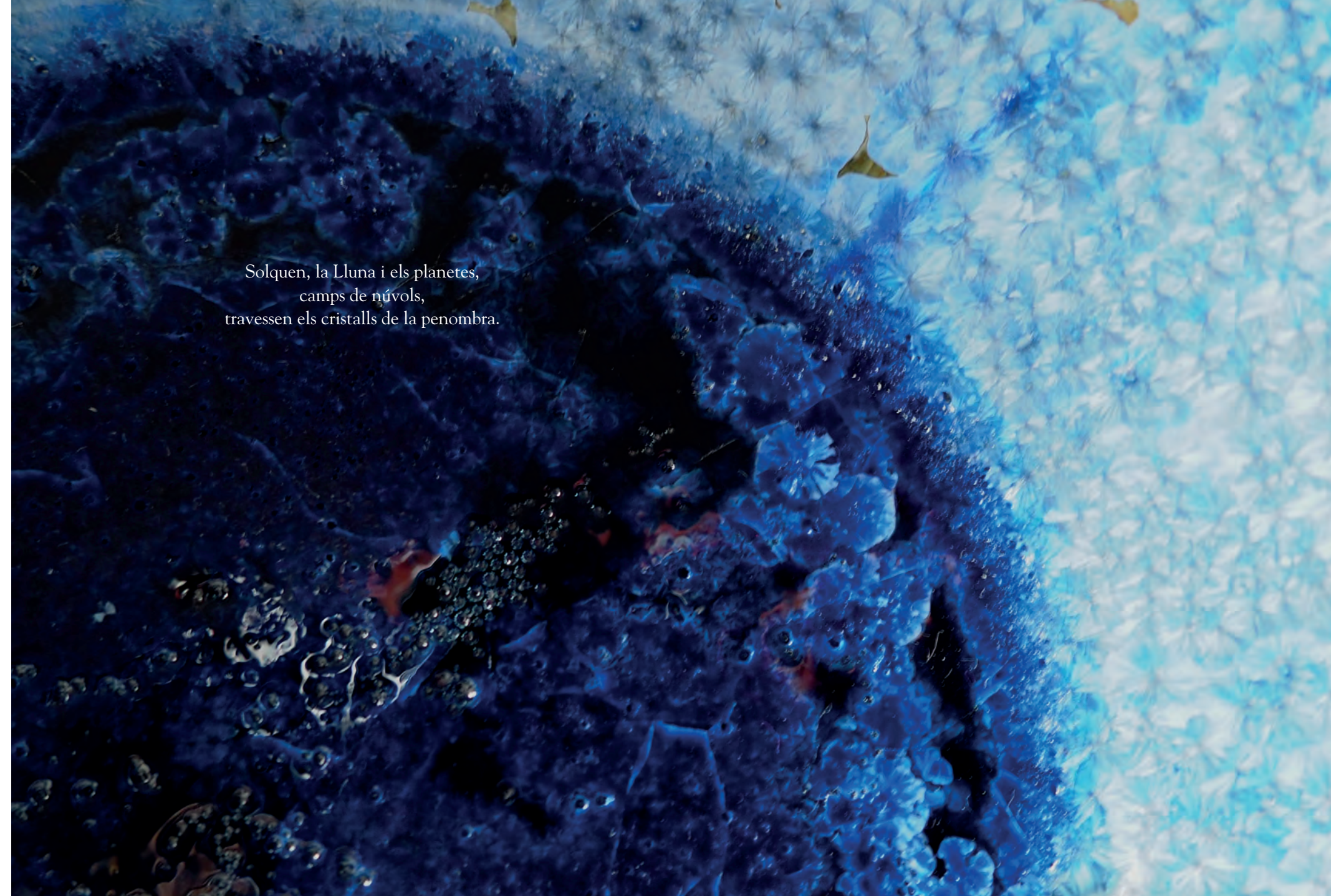
II

Torna el llenguatge del sagrat
en les formes elementals
de la geometria pura:
imanta els ulls, sacseja el cor.

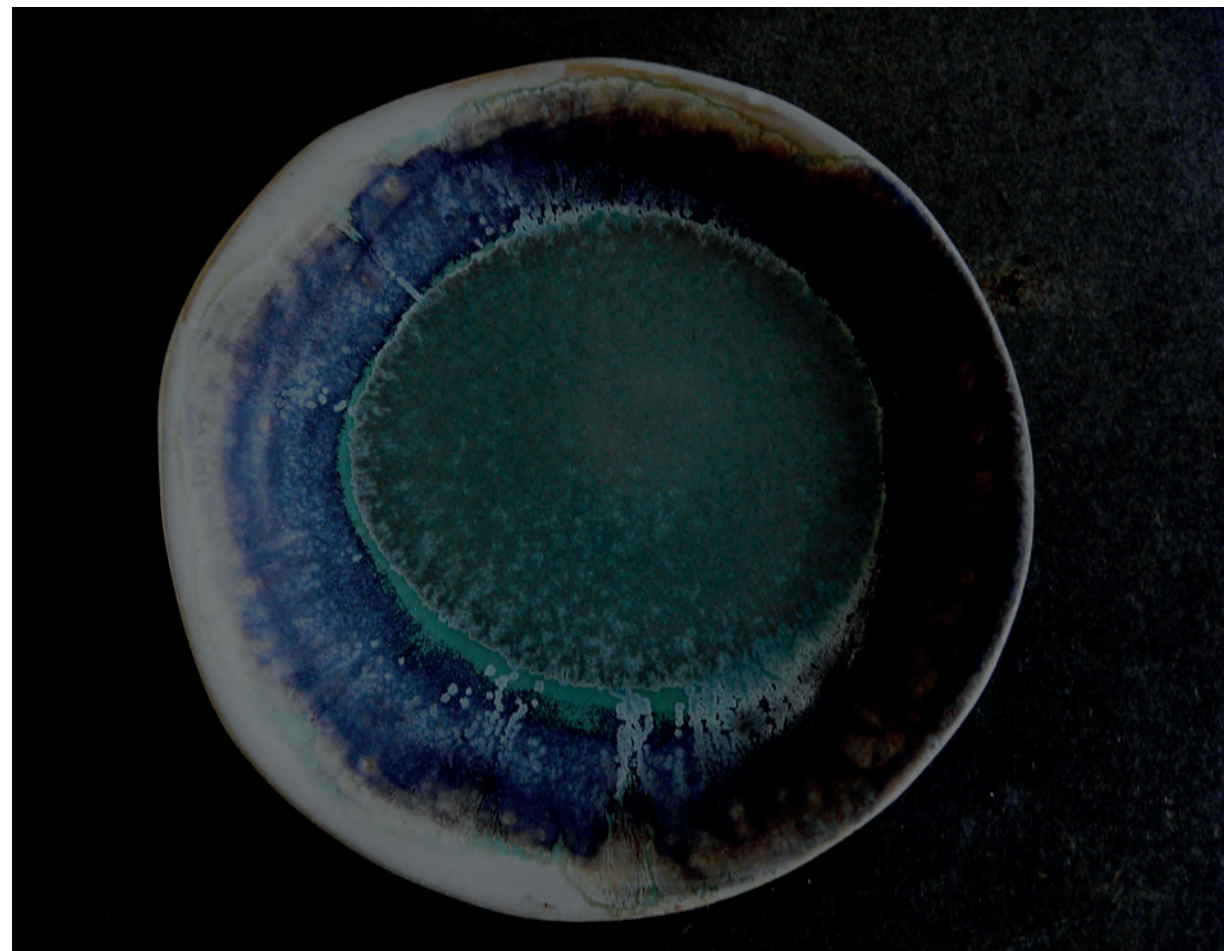

Cels de nit,
arquitectura sense fi de l'univers,
boscos d'estels, de llum
enmig de la foscor,
immensos oceans
on es reescriuen
incessants
els límits.

Solquen, la Lluna i els planetes,
camps de núvols,
travessen els cristalls de la penombra.

Cerquem als ulls,
com un mirall,
el rastre dels absents,
ressons de veus en el silenci opac.

Batega al cor el món,
la mirada d'un llop,
el vol de l'àliga,
els cims més alts
i les valls on flueixen els rius;
hi pressentim,
hi percebem la vida.

